

EVROPSKÁ KOMISE

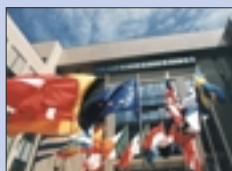

Nová idea pro Evropu

Schumanova deklaráce

Pascal Fontaine

■ Přeloženo z anglického originálu

■ Tato publikace byla vydána ve všech oficiálních jazycích Evropské unie: v angličtině, dánštině, finštině, francouzštině, italštině, němčině, nizozemštině, portugalštině, řečtině, španělštině a švédštině.

■ **Ve stejné řadě vyšlo:**

Europe from A to Z (1997)

Europe in 10 points (1998)

The European Commission 2000-05

The ABC of Community law (5. vydání) (1999) - připravuje se české vydání

■ **Evropská komise**

Generální ředitelství pro vzdělávání a kulturu

Útvar publikací, Rue de la Loi 200, B-1049 Brusel

Elektronickou verzi této publikace naleznete na internetu na adrese www.evropska-unie.cz.

Katalogizační údaje jsou uvedeny na konci této publikace.

Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2000

Praha:

Informační centrum Evropské unie při Delegaci Evropské komise v České republice, 2001

ISBN 80-238-7069-6

© Evropská společenství, 2000

Reprodukce je povolena s uvedením zdroje.

Nová idea pro Evropu

Schumanova deklarace

Pascal Fontaine

/Druhé vydání/

Pascal Fontaine, profesor v Ústavu politických studií v Paříži, se narodil v roce 1948. Po získání doktorátu v oboru politických věd byl v letech 1973 až 1977 posledním asistentem Jeana Monneta. V letech 1984 až 1987 působil jako vedoucí kanceláře předsedy Evropského parlamentu.

Text je signován autorem a nemusí nutně odrážet názory Evropské komise.

Obsah

OBSAH	5
ÚVOD	7
♦ Evropa ve službách míru a demokracie	7
♦ Historický úspěch	7
♦ Budoucí výzvy	8
♦ Aktuálnost nadnárodní metody Společenství (tzv. sdílená suverenity)	9
1. – SCHUMANŮV PLÁN: REAKCE NA PROBLÉMY POVÁLEČNÉHO OBDOBÍ	10
♦ Historický kontext	10
♦ Představy Jeana Monneta	11
♦ Deklarace z 9. května 1950	12
♦ Příprava Smlouvy o založení ESUO	15
2. – SCHUMANŮV PLÁN: ZROZENÍ SPOLEČNÉ EVROPY	16
♦ Inovativní principy prvního evropského Společenství	16
♦ ESUO, základní stavební kámen evropské stavby	19
DODATKY	21
Deklarace z 9. května 1950	21
Chronologie budování Evropy	23

Úvod

Evropa ve službách míru a demokracie

Společná Evropa oslavila své padesáté narozeniny.

Když Robert Schuman navrhl 9. května 1950 Spolkové republice Německo a ostatním evropským státům, které projeví zájem, aby založily společenství sloužící míru, vykonal historický čin. Podal tak ruku někdejšími protivníky a vymazal z jejich myslí válečnou nenávisť a zátěž z minulosti. Navíc tak dal vzniknout zcela novému procesu ve vývoji vztahů mezi národy. Navrhl jim, aby sdílením své suverenity znovu získaly vliv, kterého nebyl sám za sebe schopen dosáhnout žádný z nich.

Výstavba Evropy, jež od té doby pokračuje den za dnem, představuje nejvýznamnější projekt dvacátého století a zároveň vyjadřuje naději pro začínající století jednadvacáté. Její dynamika čerpá z vizionářského a odvážného plánu otců zakladatelů, kteří zažili válku a byli vedeni myšlenkou vytvořit trvalý mír mezi evropskými národy. Tato dynamika se stále obnovuje vzhledem k výzám, s nimiž se naše země střetávají ve světě rychlých a hlubokých změn.

Mohl někdo předvídat tuto mimořádnou touhu po demokracii a svobodě, která vedla k pádu Berlínské zdi, učinila z národů střední a východní Evropy opět pány svého osudu a dnes, díky nadcházejícímu rozšíření, které

má zpečetit jednotu kontinentu, propůjčuje evropské stavbě novou dimenzi?

Historický úspěch

Na prahu třetího tisíciletí nám pohled zpět na padesát let evropského sjednocovacího procesu ukazuje Evropskou unii jako historický úspěch. Státy, jež si byly protivníky a jež zažily nejděsivější masakry našeho kontinentu, mají dnes společnou měnu, euro, a společné instituce, které zastupují jejich hospodářské a obchodní zájmy.

Evropané dnes řeší své rozpory mírovými prostředky, na základě práva a prostřednictvím smíru. Pocity převahy a diskriminace byly vyškrtány ze vztahů mezi státy, jež přenesly pravomoci při zprostředkování v konfliktech, definici společných evropských zájmů i výkon společných politik na čtyři orgány Společenství: Radu, Parlament, Komisi a Soudní dvůr.

Životní úroveň občanů značně stoupla, a to v mnohem větší míře, než by to bylo možné v případě, kdy by jednotlivá národní hospodářství nemohla profitovat z úspor z rozsahu výroby, ze společného trhu a z hospodářského růstu, vyvolaného intenzivnější obchodní výměnou.

Občané a studenti se mohou bez omezení pohybovat a svobodně pracovat v prostoru bez vnitřních hranic. Byly položeny základy

společné zahraniční a bezpečnostní politiky. A již se začaly prohlubovat společné zásady solidarity v oblasti sociální politiky, regionální politiky, ochrany životního prostředí, ve výzkumu i dopravě.

Hospodářské sjednocování zvyšuje den za dnem nutnost, ale zároveň i možnost dosáhnout pokroku ve směru vytváření politické unie. Vliv Evropské unie ve světě roste paralelně s její ekonomickou vahou, se životní úrovní jejích občanů a s postavením, které Evropská Unie zaujímá na poli diplomatickém, obchodním i měnovém.

Společná Evropa čerpá svou sílu z hodnot demokracie a lidských práv, které jsou evropským státům společné; díky společné Evropě se mohla současně udržet kulturní a jazyková různorodost spolu s tradicemi, které dělají Evropu tím, čím je.

Sjednocená Evropa je prostřednictvím transatlantické solidarity a díky přitažlivosti svého modelu soužití schopna odolávat totalitárním tlakům a dále rozvíjet právní stát. Společná Evropa se stala majákem, k němuž se obracejí očekávání sousedních i vzdálenějších zemí, které sledují dynamiku Evropské unie a snaží se konsolidovat svou znovu probuzenou demokracii a obnovit zničené hospodářství.

Dnes vyjednává Patnáctka o vstupu deseti zemí střední a východní Evropy, Malty a Kypru. Později se k nim budou chtít připojit další státy vzniklé na území bývalé Jugoslávie nebo státy, které náležejí do evropské sféry vlivu. Těžiště vyjednávání o rozšíření tvoří převzetí komunitární legislativy kandidátskými zeměmi, obecněji řečeno se jedná o ztotožnění s hlavními cíli Evropské unie. Poprvé ve své dlouhé historii směřuje evropský kontinent k mírovému a svobodnému sjednocení.

Tento vývoj hraje značnou roli z hlediska rovnováhy ve světě. Vztahy Evropy se Spo-

jenými státy, Ruskem, Asií a s Latinskou Amerikou doznají pod vlivem tohoto procesu výrazných změn. Ani nyní není Evropa pouze velmocí, které se podařilo udržet si ve světě svou pozici. Evropa je představitelkou i nositelkou nadějí, které do ní vkládají národy, jimž záleží na míru a dodržování lidských práv.

Kde se vzal tento úspěch? Nese snad tento kontinent trvale jeho pečeť, je tento úspěch tak hluboce zakořeněn ve společné historické paměti a společné vůli národů, že je odstraněn i ten sebenejpatrnější náznak válečných konfliktů uvnitř Evropy?

Tragické zkušenosti z minulosti a konflikty, které i dnes destabilizují Balkán a které způsobují krveprolévání v oblasti Kavkazu, musejí být pro Evropany dostatečným důkazem pro to, aby nepovažovali mír za přirozený, trvalý stav, nýbrž aby mu odpovídajícím způsobem věnovali starostlivou péči.

Budoucí výzvy

Po půlstoletí vývoje Společenství si Evropané stále ještě kladou základní otázky: Co jsou ty základní hodnoty, které jsou pro nás důležité, a jakými prostředky je můžeme neefektivněji chránit? Jaký stupeň sjednocení si přejeme a jaký je dosažitelný, při jakém stupni sjednocení je možno z jednoty vytěžit nejvíce, aniž by přitom došlo ke změně identity evropských národů a ke zničení bohatství, které vytvářejí naše národy, regiony a kultury? Je možno postupovat stejnou rychlostí a opírat se přitom o přirozený soulad, který združuje konsensus mezi patnácti členskými zeměmi, nebo by se mělo uznat, že existují rozdílné koncepty, a tudíž musí existovat i rozdílná rychlost integrace? Kde jsou hranice společné Evropy, když se chce integračního procesu zúčastnit takové množství států, počínaje novými demokraciemi střední a východní Evropy a Balkánu a konče Tureckem? Jak lze jednotlivce zapojit do dění ve Společenství

a vytvořit v každém pocit příslušnosti k Evropě, který doplňuje a rozšiřuje jeho původní pocit příslušnosti? Jak je možné přivést občany blíže k institucím Evropské unie, jak lze docílit toho, aby měl každý příležitost ztotožnit se s projektem jednotné Evropy, který se dlouhou dobu rozvíjel spíše na úrovni ministerských debat a odborného působení úředníků?

To všechno jsou základní otázky, které si musí položit každý, kdo nechce skončit ve slepé uličce; základní otázky, jejichž zodpovězení určuje směr pro jednání o detailních, technických otázkách, s nimiž se ti, kdo pracují na konkrétních záležitostech evropské integrace, dennodenně setkávají.

V zásadě stojí před Evropou jednoduchá otázka. Buď budou i nadále spojovat své síly, aby byl jejich hlas slyšet ve světě, prosazovat ideál demokracie a hájit své strategické a hospodářské zájmy; pak zůstane Evropa i do budoucna něčím víc než jen malým poloostrovem Eurasie, jak o ní mluvil Paul Valéry. Bude vyrovnávajícím a umírujícím faktorem ve vztazích mezi průmyslovými supervelmocemi a rozvojovými zeměmi zachvácenými krizí. Anebo Evropané nebudou svou sounáležitost pocítovat dostatečně silně a nevybaví se nástroji, s jejichž pomocí by mohli konkrétně zajišťovat své zájmy. V tom případě klesnou národní hospodářství jednotlivých zemí na úroveň pouhých dodavatelů a životní standard spotřebitelů klesne. Evropa bude jako čistě geografická entita náležet do sféry vlivu mimoevropských mocností a bude muset platit odpovídající cenu za uchování své nezávislosti a za potřebu ochrany.

Aktuálnost nadnárodní metody Společenství (tzv. sdílená suverenita)

Na summitu Evropské rady v Helsinkách 11. prosince 1999 bylo přijato rozhodnutí

o svolání mezivládní konference, jejímž úkolem bude mimo jiné úprava smluv, která zajistí hladký chod Unie i po rozšíření na více než dvacet členů.

Naše padesátiletá Evropa kypí životem. Naděje jsou stejně velké jako ambice a výzvy, ale nebezpečí neúspěchu tím zdaleka není zažehnáno.

Evropa jako pouhá zóna volného obchodu nebo jako aktér na světové scéně? Technokratická či demokratická Evropa? Evropa vedená mottem „každý za sebe“ nebo solidární Evropa?

Vzhledem k velkému množství kritických rozhodnutí a nejistot, před nimiž Evropa stojí, se metoda Společenství spočívající na dialogu členských států a institucí, jež společně vykonávají na ně přenesená suverénní práva, jeví aktuálnější než kdykoliv předtím. Tato metoda umožnila před padesáti lety vytvoření Evropského společenství uhlí a oceli a poté Evropského hospodářského společenství a Euratomu, později doplněných Jednotným evropským aktem a Maastrichtskou a Amsterdamskou smlouvou. Vztahy mezi evropskými státy se začaly měnit a tento proces přináší stále nové plody. V budoucnu může tato metoda přispět nejvyšší možnou měrou k řešení závažných problémů, před nimiž Evropané stojí.

Význam základních principů evropské stavby daleko překračuje čistě institucionální otázky. Myšlenka Společenství, stvořená a dále předávaná státníky, jimž šlo především o vytvoření Evropy ve službách lidí, činí z konceptu evropské integrace projekt civilizačního dosahu. Schumanova deklarace zůstává „novou ideou pro Evropu“.

1. Schumanův plán: Reakce na problémy poválečného období

Historický kontext

Oddych, který měl následovat po válce, nebyl Evropanům dopřán. Sotva skončila druhá světová válka, rýsovalo se již nebezpečí třetí světové války mezi Západem a Východem. Po ztroskotání moskevské konference o německé otázce 24. dubna 1947 byl Západ přesvědčen, že od Sovětského svazu, s nímž bojoval bok po boku proti nacismu, hrozí bezprostřední nebezpečí pro západní demokracie. Založení Komínformy, světového spojení komunistických stran, v říjnu 1947, „pražský převrat“ 25. února 1948, jímž komunisté v Československu převzali moc, pak berlínská blokáda v červnu 1948, která zvěstovala rozdělení Německa, to všechno ještě zvýšilo napětí. Podpisem Severoatlantické smlouvy se Spojenými státy 4. dubna 1949 položila Západní Evropa základ pro svou společnou bezpečnost. Avšak výbuch první sovětské atomové bomby v září 1949 a nárůst hrozeb ze strany Kremle přispěly k tomu, že se dále šířila atmosféra strachu, jež byla již tehdy označena za „studanou válku“.

Statut Spolkové republiky Německo, která začala po přijetí ústavy dne 23. května 1949 sama řídit svou vnitřní politiku, se stal ohniskem rivality mezi Západem a Východem. Spojené státy chtěly urychlit hospodářskou obnovu této země v srdci rozděleného kontinentu a ve Washingtonu se též objevovaly hlasy, které požadovaly znovuvybrojení této ve válce poražené země. Francouzská

diplomacie se ocitla mezi dvěma mlýnskými kameny: Buď ustoupí americkému tlaku a bude souhlasit navzdory domácímu veřejnému mínění s obnovením německé suverenity nad Porúřím a Sárskem, nebo setrvá přes přání svého nejsilnějšího spojení strnule na své pozici, což povede ve vztahu k Bonnu do splé uličky.

Na jaře roku 1950 nadešla hodina pravdy. Francouzský ministr zahraničí Robert Schuman byl svým britským a americkým kolegou pověřen důležitým úkolem, a sice přednesení návrhu na znovuzačlenění Spolkové republiky do společnosti západních zemí. Setkání vlád těchto tří zemí bylo naplánováno na 10. května 1950 a Francie se již nemohla zbavit své zodpovědnosti.

K politickým potížím se přidaly i ekonomické problémy. Kvůli kapacitě oceláren v různých evropských zemích se zdála krize způsobená nadprodukcí v odvětví jako neodvratná. Poptávka se snižovala, ceny klesaly a všechno jako by ukazovalo na to, že producenti oceli v souladu s tradicí ocelářských magnátů meziválečného období vytvoří kartel, jehož prostřednictvím omezí konkurenci. Uprostřed období obnovy si ale evropské ekonomiky nemohly dovolit vystavit jedno ze svých nejdůležitějších průmyslových odvětví spekulacím nebo uměle vytvořenému převisu poptávky nad nabídkou.

Jean Monnet a Robert Schuman

Představy Jeana Monneta

Aby vyřešil spleť problémů, s nimiž si tradiční diplomacie neuměla poradit, obrátil se Robert Schuman na vynalézavého, dosud veřejnosti nepříliš známého muže, který však v průběhu své dlouhé a bohaté kariéry na mezinárodním poli nasbíral mnoho zkušeností. Jean Monnet, v té době vedoucí Úřadu pro hospodářské plánování, který byl roku 1945 pověřen Charlesem de Gaullem modernizací francouzského hospodářství, byl jedním z nejvlivnějších Evropanů v západním světě. Již za první světové války řídil logistiku Spojenců. Byl zástupcem generálního tajemníka Společnosti národů, bankéřem ve Spojených státech, ve východní Evropě, v Číně, byl vysoce váženým poradcem prezidenta Roosevelta a tvůrcem programu „Victory“, který zajistil vojenskou převahu USA nad mocnostmi Osy. Bez politického mandátu radil vládám a získal si pověst pragmatického člověka, jenž usiluje především o efektivní řešení.

Francouzský ministr zasloužil Jeana Monneta, vedoucího plánovacího úřadu, do svých obav. Otázka „Co uděláme s Německem?“ pronásledovala Roberta Schumana, roditelého Lotrinčana a věřícího křesťana, odhodlaného učinit vše pro to, aby zabránil možnému válečnému konfliktu mezi Francií a Německem.

Jean Monnet vytvořil v pařížské Rue de Martignac (sídle plánovacího úřadu) malý tým a zcela se soustředil na řešení tohoto problému. Jeho hlavní starostí byla mezinárodní politika. Podle něj byla studená válka způsobena soupeřením dvou velmocí v Evropě a rozdělená Evropa tudíž byla zdrojem největších obav. Sjednáním Evropy by se napětí snížilo. Přemýšlel o mezinárodní iniciativě, jejímž podstatným cílem by bylo uvolnění a nastolení světového míru, přičemž by znovuzrozená a smířená Evropa hrála velkou roli.

Jean Monnet zkoumal nejrůznější neúspěšné pokusy o sjednocení, které byly podniknuty od okamžiku, kdy kongres svolaný Evropským hnutím roku 1948 do Haagu slavnostně vyzval ke sjednocení kontinentu.

Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci, založená 1948, měla jen koordinační úlohu a nemohla zabránit tomu, aby hospodářská obnova evropských zemí probíhala čistě v národním rámci. Jak se jasně ukázalo při založení Rady Evropy 5. května 1949, nebyly vlády připraveny vzdát se svých práv. Parlamentní shromáždění dostalo pouze poradní funkci. Každé usnesení, které muselo být přijato dvoutřetinovou většinou, mohlo být blokováno vetem Výboru ministrů.

Jean Monnet dospěl k přesvědčení, že by bylo iluzorní chtít vytvořit najednou hotovou institucionální strukturu. To by na straně států vyvolalo tak velký odpor, že by každá taková iniciativa byla předem odsouzena k neúspěchu. Bylo ještě příliš brzy na to, aby došlo k hromadnému přenesení suverénních práv; to by zraňovalo národní cítění, které bylo několik málo let po válce ještě velice silné.

Pro dosažení úspěchu bylo třeba ohraničit cíle na vymezené, psychologicky důležité oblasti a zavést společný rozhodovací mechanismus, na nějž by mohly být krok za krokem přenášeny další a další pravomoci.

Představení Schumanova plánu 9. května 1950 v Salon de l'Horloge v Quai d'Orsay. U mikrofonu francouzský ministr zahraničí Robert Schuman; po jeho pravici Jean Monnet.

Deklarace z 9. května 1950

Jean Monnet vytvořil spolu se svými nejbližšími spolupracovníky v posledních dubnových dnech několikastránkový dokument, který obsahoval současně zdůvodnění i popis kroků, jež musí být učiněny, aby byl prosazen návrh, který radikálně oťásl celou dosavadní diplomacii. Místo obvyklých konzultací s příslušnými odbory na ministerstvu se Jean Monnet rozhodl pro co největší diskretnost, aby zabránil nevyhnutelným námitkám a protinávrhům, jež by rozmělnily revoluční charakter návrhu a zbavily jej výhod z momentu překvapení. Když Jean Monnet předával svůj dokument Bernardu Clappierovi, Schumanovu osobnímu sekretáři, věděl, že rozhodnutí ministra by mohlo změnit běh událostí. Tím přešla iniciativa na politickou sféru, jak sdělil Schuman svým spolupracovníkům po víkendu, který strávil v rodném Lotrinsku: „Četl jsem ten návrh a použiji ho.“ Ve stejný okamžik, kdy francouzský ministr obhajoval 9. května ráno svůj návrh před svými kolegy, předával emisar jeho kabinetu návrh spolkovému kancléři Adenauerovi v Bonnu. Jeho reakce byla spontánní a nadšená. Okamžitě odpověděl, že návrh z celého srdce podporuje.

Tak mohl Robert Schuman svůj návrh s dvojí podporou ze strany francouzské a německé vlády představit veřejnosti. Učinil tak v 16 hodin v Salon de l'Horloge v Quai d'Orsay. Před deklarácí předeslal ještě několik úvodních vět: „Nejde již o prázdná slova, nýbrž o odvážný a konstruktivní čin. Francie začala jednat a následky jejího jednání mohou být nedozírné. A doufáme, že budou. Francie jednala v první řadě v zájmu míru. Aby mír měl opravdovou šanci, musí nejprve existovat Evropa. Téměř na den přesně pět let po bezpodmínečné kapitulaci Německa činí Francie první rozhodující krok pro výstavbu Evropy a zapojuje do ní i Německo. Tím se musí zásadně změnit poměry v Evropě. Tyto změny

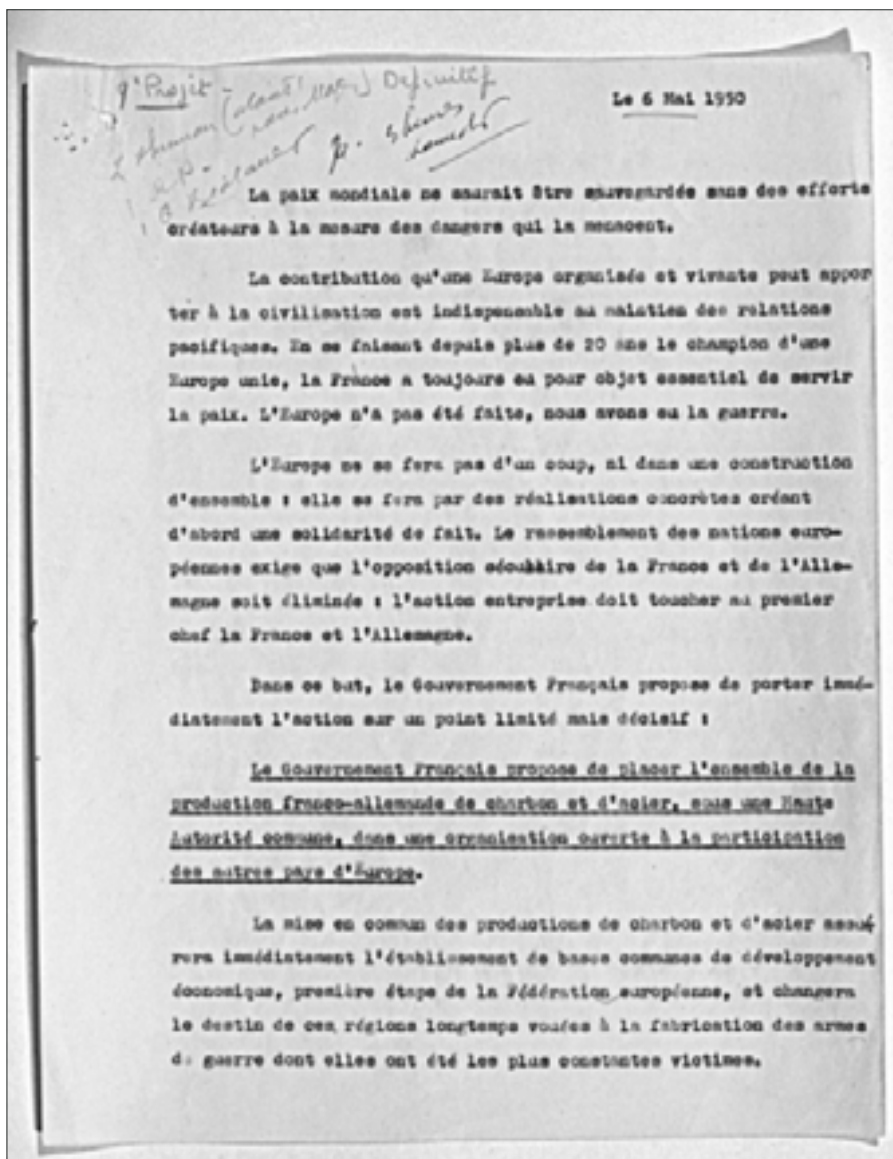
umožní další spolupráci, která byla dosud nemyslitelná. Tak vznikne pevná a jednotná Evropa. Evropa, v níž poroste životní úroveň díky spojení výroby a rozšíření trhů, což povede k poklesu cen...“ (viz obr. na straně 14).

Tím byl stanoven základní rámec pro další vývoj. Nejednalo se o další diplomatickou dohodu, která měla vzniknout na základě tvrdého vyjednávání. Francie podala ruku Spolkové republice a navrhla spolupráci na základě rovnoprávnosti v novém institucionálním rámci, jenž měl společně spravovat nejprve montánní oblast obou zemí, ale který měl být též základním stavebním kamenem evropské federace.

Deklarace (viz dodatek) obsahuje řadu zásad:

- Evropu nelze vytvořit najednou. Bude vybudována na základě konkrétních opatření. Nejprve musí být vytvořena skutečná „solidarita činu“;
- staré nepřátelství mezi Francií a Německem musí být odstraněno; každé přijaté opatření musí zahrnovat především tyto dvě země a přitom zůstat otevřené i pro další evropské státy, které sdílejí stejný cíle;
- musí se přikročit k akci v „omezené, avšak rozhodující“ oblasti: francouzsko-německá produkce uhlí a oceli bude podřízena společnému Vysokému úřadu;
- spojení hospodářských zájmů přispěje ke zvýšení životního standardu a k vytvoření hospodářského společenství;
- rozhodnutí Vysokého úřadu budou pro zúčastněné země závazná. Vysoký úřad se bude skládat z nezávislých osobností, které budou jmenovány na základě parity. Jejich rozhodnutí jsou závazná.

Faksimilie definitivního návrhu Schumanovy deklarace z 9. května 1950. Byla to devátá verze, na níž provedli spolupracovníci Roberta Schumana 6. května poslední korektury.

(Pramen: Fondation J. Monnet pour l'Europe, Lausanne.)

Příprava Smlouvy o založení ESUO

Aby se francouzské iniciativě – která se stala francouzsko-německou iniciativou – zajistilo co největší šance na úspěch, muselo se postupovat rychle. Francie svolala na 20. června 1950 do Paříže mezivládní konferenci, již předsedal Jean Monnet. Na výzvu reagovaly tři země Beneluxu a Itálie. Jean Monnet jasně uvedl, v jakém duchu mají být vedena následná jednání: „Jsme zde proto, abychom vykonali společné dílo, ne abychom vyjednávali o výhodách, ale abychom své vlastní výhody nacházeli ve výhodách společných. Pouze pokud vyloučíme ze svých jednání jakoukoliv snahu o prosazování sobeckých zájmů, bude možné najít řešení. Když budeme my, kdo jsme zde shromážděni, schopni změnit naše metody, změní se postupně i postoje všech Evropanů.“⁽¹⁾

V průběhu jednání získávala plánovaná organizační struktura stále jasnější obrysy. Nezávislost a pravomocí Vysokého úřadu

nebyly zpochybněny, neboť tvořily jádro návrhu. Na návrh Nizozemí byla zřízena Rada ministrů jako zastoupení států, která v určitých případech musí dát svůj souhlas. Parlamentní shromáždění a Soudní dvůr měly doplnit strukturu, která tvoří základ institucionálního systému současných Společenství.

Vyjednavací nikdy neztráceli ze zřetele skutečnost, že mají politický mandát vytvořit z hlediska cílů a metod naprosto novou organizaci. Rozhodující význam měla skutečnost, že nově vznikající entita nebyla oslabena typickými nedostatky klasické mezinárodní organizace: institutem jednomyslnosti, finančními příspěvky jednotlivých členských států a podřízením exekutivy zástupcům členských zemí.

18. dubna 1951 byla na období 50 let podepsána Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli. Byla ratifikována šesti státy, které podepsaly Smlouvu, a 10. srpna 1952 mohl v Lucemburku začít pod vedením Jeana Monneta pracovat Vysoký úřad.

Po Schumanově deklarovaci z 9. května 1950 následuje 18. dubna 1951 podpis Pařížské smlouvy, první zakládací smlouvy Evropského společenství.

⁽¹⁾ Monnet, J., Mémoires, str. 378, éditions Fayard, Paris, 1976.

2. Schumanův plán: Zrození společné Evropy

„Návrhy Roberta Schumana jsou buď revoluční, nebo nejsou vůbec ničím. Jejich základním principem je postoupení suverenity v omezené, ale rozhodující oblasti. Plán, který nevychází z tohoto principu, nemůže nijak přispět k řešení velkých problémů, které nás oslabují. Jakkoliv je spolupráce mezi národy důležitá, sama nic nevyřeší. To, co potřebujeme, je sjednocení zájmů evropských zemí, a nejen udržování rovnováhy těchto zájmů.“

Jean Monnet

Inovativní principy prvního evropského Společenství

To, že vyjednávání o Pařížské smlouvě trvalo téměř jeden rok, bylo zapříčiněno vznesením celé řady zásadních otázek, na něž chtěl Jean Monnet najít ty nejhodnější odpovědi. Nejednalo se přitom, jak už jsme viděli, o obvyklá diplomatická jednání. Zástupci šesti vlád zasedali, aby vytvořili zcela nový právní a politický systém trvalého charakteru.

Preambule Smlouvy o založení Evropského společenství uhlí a oceli je tvořena pěti krátkými odstavci a je v ní obsažena veškerá filozofie, jíž se nechali evropští otcové zakladatelé vést:

- „Majíce na mysli, že světový mír může být zachován jen tvůrčím úsilím úměrným nebezpečí, jež jej ohrožuje;
- přesvědčení, že příspěvek, jež organizovaná a živoucí Evropa může civilizaci přinést, je nezbytný pro udržení mírových vztahů;

- jsouce si vědomi, že Evropu lze vybudovat jen konkrétními kroky, vytvářejícími především skutečnou solidaritu, a položením společných základů hospodářského rozvoje;
- usilující napomoci zvýšení životní úrovně a posílení míru rozšiřováním základní výroby;
- odhodláni nahradit dávné soupeření sjednocením svých základních zájmů, vybudovat zřízením hospodářského společenství základy širšího a hlubšího společenství mezi národy, jež dlouho dělily krvavé konflikty, a položit základy institucí způsobilých řídit jejich osud, napříště společně...“

„Světový mír“, „konkrétní akce“, „opravdová solidarita“, „sjednocení svých základních zájmů“, „osud, napříště společný“: Tato klíčová slova v sobě obsahují jak ducha Společenství, tak i metodu, kterou Společenství užívá, a dodnes neztratila svou mobilizující sílu.

*První evropský železný
ingot byl ulit
30. dubna 1953
v Esch-sur-Alzette
v Lucemburském
velkovodství.
Jean Monnet, prezident
Vysokého úřadu
Evropského
společenství uhlí a oceli
a jeho členové slaví
tuto událost.*

*(Pramen: Fondation
J. Monnet pour
l'Europe, Lausanne.)*

Ačkoliv dnes nemá Smlouva o založení ESUO, která se týkala trhu s uhlím a ocelí, z hlediska svých cílů stejný význam pro evropské hospodářství jako v padesátých letech, zůstávají přesto institucionální zásady, které byly stanoveny Smlouvou, nyní stejně aktuální jako dříve. Uvedly do chodu proces, jenž stále ještě nese plody a nadále je ponese a jenž posiluje politickou vizi, kterou nelze ztratit z očí, pokud nechceme zpochybnit naše *acquis communautaire*.

Ze Schumanova plánu lze odvodit čtyři komunitární principy, které tvoří základ současné stavby Společenství.

■ Překlenující úloha institucí

Používání demokratického principu rovnosti, kompromisu a vyrovnávání zájmů v mezinárodních vztazích představuje civilizační pokrok. Otcové zakladatelé měli za sebou zkušenost s válečným chaosem, násilím a zvůli. Všechno jejich snažení směřovalo k vytvoření právního společenství, v němž by právo bylo mocnější než síla. Jean Monnet často citoval švýcarského filozofa Amiela: „Každá lidská zkušenost znamená nový začátek. Instituce jsou naproti tomu moudřejší: shromažďují kolektivní zkušenost

a na základě této zkušenosti a moudrosti lidí, kteří podléhají stejným pravidlům, nezmění svou podstatu, ale postupně dojde ke změně jejich chování.“

Založit vztahy mezi státy na mírovém a demokratickém základě, vyloučit snahy o dominanci a nacionalismus, to vše byly hlubší motivy, z nichž první Společenství čerpalo svůj politický obsah a jež je vyzdvihují na úroveň velkých historických činů.

■ Nezávislost orgánů Společenství

Aby mohly instituce plnit své úkoly, musí disponovat vlastní autoritou. Současné instituce disponují stejně jako dřívější Vysoký úřad třemi zárukami:

- ♦ jmenování členů – v současné době komisařů – vládami ve vzájemné shodě⁽¹⁾; nejedná se o delegáty jednotlivých států, nýbrž o osobnosti, které vykonávají své pravomoci jako kolegium a které nesmějí od členských států dostávat žádné instrukce; evropská veřejná služba je podřízena a odpovědná pouze Společenství;

⁽¹⁾Složení Evropské komise kromě toho podléhá souhlasu Evropského parlamentu.

- ♦ finanční nezávislost, která je založena na získávání vlastních zdrojů, na rozdíl od mezinárodních organizací, jež jsou odkázány na příspěvky členských států, které mohou být kdykoliv zpochybněny;
- ♦ zodpovědnost Vysokého úřadu a dnešní Komise výhradně vůči Shromáždění (dnes k Evropskému parlamentu), které může dvoutřetinovou většinou vyjádřit nedůvěru.

■ Spolupráce institucí

Nezávislost Vysokého úřadu byla pro Jeana Monneta základním kamenem nového systému. Během jednání ale připustil, že členské státy musejí obdržet možnost prosazovat i své národní zájmy. To byla nejjistější cesta, jak zabránit tomu, aby bylo vznikající Společenství příliš zaměřené na technické otázky. Muselo být schopno aktivity i v oblastech, kde se přijímala makroekonomická rozhodnutí, která spadala do pravomoci vlád. Proto byla vedle Vysokého úřadu vytvořena též Rada s úzce vymezenými funkcemi. Nemusela rozhodovat jednohlasně, nýbrž většinou. Její souhlas byl potřebný jen v úzce omezené oblasti. Základní iniciativa zůstávala výhradní doménou Vysokého úřadu; tato výhoda, mezitím rozšířená na dnešní Komisi, je velice významná, neboť zaručuje, že se v návrzích zákonů uplatní zájmy celého Společenství. Již od roku 1951 se vede dialog mezi jednotlivými orgány formou spolupráce, která není organizována na základě podřízenosti, přičemž každý orgán vykonává své funkce v rámci celistvého rozhodovacího systému preferenčního typu.

■ Rovnost členských států

Jelikož bylo rozhodnuto o zásadě zastoupení států v Radě, musela být také vyřešena ožehavá otázka, jakou váhu mají mít státy v tomto grémii. Státy Beneluxu a Itálie, které se vzhledem ke svému nízkému podílu na montánní produkci obávaly, že by se dostaly do menšinového postavení, se snažily o prosazení

pravidla jednohlasnosti. Spolková republika se vyslovila pro zastoupení, které by odpovídalo podílu na produkci, což u jejích partnerů vzbuzovalo pochopitelně spíše strach.

Jean Monnet byl přesvědčen, že pouze prosazení zásady rovnosti států umožní změnu mentality. Byl si však též vědom toho, jak bude těžké přimět šest rozdílně velkých zemí k tomu, aby se vzdaly práva veta. „Práve říci ne se zabezpečovaly velké státy ve vztazích mezi sebou a malé státy ve vztahu k velkým.“ **A tak se setkal předseda konference 4. dubna 1951 v Bonnu se spolkovým kancléřem Adenauerem, aby ho přesvědčil o výhodách zásady rovnosti:**

„Jsem pověřen Vám navrhnout, aby vztahy mezi Spolkovou republikou a Francií ve Společenství, a to jak v Radě, tak i ve Shromáždění a ve všech současných i budoucích evropských orgánech, spočívaly na zásadě rovnosti... Já osobně bych rád dodal, že takto jsem od začátku chápal nabídku na vytvoření unie, jež je základem této smlouvy. Při našem prvním setkání jsem získal dojem, že si myslíte totéž. Duch diskriminace byl příčinou největších neštěstí světa a Společenství je pokusem, jak jej překonat.“

Spolkový kancléř reagoval ihned:

„Vy víte, jaký důraz kladu na budoucí rovnost práv pro mou zemi a jak výrazně odsuzuji snahu o dominanci, do níž se nechala v minulosti vtáhnout. Jsem šťasten, že mohu s Vaším návrhem plně souhlasit, neboť si neumím představit žádné společenství bez absolutní rovnosti.“

Tím byl položen právní a morální základ, jehož prostřednictvím teprve získal pojem „společenství“ plný význam.

ESUO, základní stavební kámen evropské stavby

Vzhledem k ještě neexistující mírové smlouvě mezi bývalými válečnými protivníky představovalo první evropské společenství současně akt důvěry v připravenost Francie a Spolkové republiky i jejich partnerů vyhnout se chybám minulosti a akt víry ve společnou budoucnost a pokrok. Navzdory historickým výkyvům a nacionalisticky smýšlejícím protivníkům se dílo započaté roku 1950 i nadále rozvíjí. Ztroskotání projektu Evropského obranného společenství 30. srpna 1954 po odmítnutí smlouvy francouzským Národním shromážděním 27. května 1952 nijak nezbrzdilo původní integrační dynamiku. Z iniciativy státníků Beneluxu – Paula Henriho Spaaka, Jana Beyena a Josepha Becha – bylo na konferenci v Messině přijato usnesení o nové etapě integračního procesu. Cesta k Římské smlouvě, jejímž podpisem 25. března 1957 bylo založeno Evropské hospodářské společenství a Euratom, byla urychlena vnějšími faktory: Suezská krize a nepokoje v Maďarsku podnítily Evropany ke sblížení. Evropská společenství se sídlem v Bruselu a Lucemburku následně stále více rozšiřovala své aktivity a další státy k nim přistupovaly.

Po společném trhu následovala společná zemědělská, obchodní, regionální, sociální a výzkumná politika, politika ochrany životního prostředí, vzdělávací a rozvojová politika. V roce 1973 se ke Společenství připojilo Spojené království, Irsko a Dánsko, poté se Společenství vstupem Řecka (1981), Španělska a Portugalska (1986) výrazněji rozšířilo do Středomoří. Přistoupením Rakouska, Finska a Švédska v roce 1995 vzniklo Společenství patnácti.

Dvěma ropnými krizemi v letech 1973 a 1979 bylo Společenství sice oslabeno, ale bylo schopno překonat odstředivé tendence a konsolidovalo se v roce 1979 vytvořením

evropského měnového systému. Tím byl učiněn první krok na dlouhé, leč nezadržitelně pokračující pouti k hospodářské a měnové unii, již bylo dosaženo 1. 1. 1999 zavedením eura jedenácti členskými zeměmi.

Jako každý stále se vyvíjející podnik se ani Evropa nevyhnula růstovým krizím: institucionální krize v roce 1965, když se jeden členský stát pokusil zpochybnit většinové hlasování; finanční krize, která vypukla kvůli tomu, že vlastní zdroje neodpovídaly prudkému nárůstu výdajů, podmíněnému vytvářením nových politik a růstem nákladů na společnou zemědělskou politiku.

Žádný stát, jakkoli kategoricky prosazoval své požadavky, nikdy nepojal záměr vystoupit ze Společenství, jež je akceptováno jako nenahraditelný rámec vlastního vývoje a postavení ve světě.

V roce 1984 schválil Evropský parlament návrh smlouvy o Evropské unii, který měl přimět orgány Společenství k ohromnému kvalitativnímu skoku směrem k jednotě. Přijetím Bílé knihy o dokončení vnitřního trhu upřesnily Komise pod předsednictvím Jacquese Delorse tento integrační impuls stanovením cílového data: 1. 1. 1993.

Při podpisu Jednotného aktu roku 1986 členské státy čerpaly svou inspiraci a institucionální přístup bezprostředně ze Schumanova plánu. Doplnily Římskou smlouvu o celou řadu přesně stanovených cílů, které se soustřeďovaly kolem hlavní metody vytvoření velkého společného trhu bez vnitřních hranic, a určily časový plán. Dále došlo ke změně rozhodovacích procesů rozšířením hlasování kvalifikovanou většinou. Vzbudily novou naději milionů evropských občanů, neboť jim otevřely mnohem větší horizont a poskytly jim prostředky k přizpůsobení se měnícímu světu.

Zatímco orgány Společenství dokončovaly vnitřní trh a rozšiřovaly hospodářskou a so-

ciální dimenzi společné Evropy, projevily se nepředvídatelné dějinné procesy, které připravily další zkoušku schopnosti Evropanů přizpůsobit se novým podmínkám.

Pád Berlínské zdi a následné sjednocení Německa 3. října 1990 a demokratizace zemí střední a východní Evropy, které se oprostily z područí Sovětského svazu, jenž se sám rozpustil v prosinci 1991, zásadně změnily politickou konstelaci evropského kontinentu.

Evropské státy znovu stály před dilematem: mají se rozhodnout pro jednoduchou cestu národní politiky směřující k bezprostředním výhodám, anebo pro vizi a realizaci společné budoucnosti? Členské státy se rozhodly pro dodržení závazků plynoucích z integračního procesu, neboť si jasně uvědomily nutnost včlenění těchto radikálních změn do společné perspektivy, a nastartovaly procesy prohloubení evropské integrace vyjednáváním nové smlouvy, jejíž základní koncept byl přijat Evropskou radou v Maastrichtu 9. a 10. prosince 1991.

Smlouva o Evropské unii, jež vstoupila v platnost 1. listopadu 1993, stanovila ctižádostivý plán: měnová unie do roku 1999, nové společné politiky, občanství Unie, společná zahraniční a bezpečnostní politika a vnitřní bezpečnost. Na základě klauzule o revizi smlouvy vyjednaly členské země novou smlouvu, která byla podepsána 2. října 1997 v Amsterdamu a již byly politiky a prostředky Unie přizpůsobeny novým podmínkám a odpovídajícím způsobem posíleny, zvláště v oblasti justiční spolupráce, volného pohybu osob, zahraniční a zdravotní

politiky. Evropský parlament, orgán přímé demokracie Evropské unie, získal nové kompetence, které potvrdily jeho pozici spolutvůrce legislativy.

V průběhu padesáti let neztratila myšlenka, na níž bylo založeno Evropské společenství, nic ze své inspirující síly.

Musíme jen doufat, že dědicové otců zakladatelů, kteří dnes odpovídají za osud národů celého kontinentu, od Lisabonu po Tallinn, od Dublinu po Varšavu, budou otevření pro poslední poselství Jeana Monneta, muže, jenž vymyslel a přivedl k dalšímu rozvoji první evropské společenství a jenž žádá své dědice, aby se jeho vize staly i jejich vizemi:

„Nemůžeme zůstat stát, když je celý svět kolem nás v pohybu. Řekl jsem dostatečně jasně, že Společenství, které jsme vytvořili, není účelem samo pro sebe. Představuje transformační proces, který pokračuje v tom procesu, z něhož vyrostla existence našich národů v předchozí dějinné etapě. Jako dříve naše provincie se dnes naše národy musí učit žít spolu v rámci svobodně vytvořených pravidel a institucí, pokud chtějí dosáhnout velikosti nutné pro další pokrok a pokud chtějí zůstat pány svého osudu. Suverénní národy minulosti již nejsou vhodným rámcem k řešení dnešních problémů. A Společenství samotné je pouhou etapou na cestě k organizačním formám budoucího světa.“⁽¹⁾

⁽¹⁾ Monnet, J., Mémoires, str. 616, éditions Fayard, Paris, 1976.

Dodatky

Deklarace z 9. května 1950

Světový mír by nemohl být zachován bez tvůrčího úsilí, jež je úměrné nebezpečím, která tento mír ohrožují.

Přínos, kterým organizovaná a živá Evropa může přispět civilizaci, je nezbytný pro udržení mírových vztahů. Tím, že už dvacet let Francie usiluje o sjednocenou Evropu, sleduje především jeden cíl – sloužit míru. Evropa vytvořena nebyla, zažili jsme válku.

Společná Evropa se nevytvoří najednou, ani jako nějaká společná stavba: uskuteční se konkrétními kroky, vytvářejíc nejprve skutečnou solidaritu. Sdružení evropských národů vyžaduje, aby se skoncovalo s letitým nepřátelstvím mezi Francií a Německem: cokoli se podnikne v tomto směru, se musí týkat především Francie a Německa.

Za tím účelem navrhuje francouzská vláda zaměřit se na poněkud omezený, ale rozhodující úsek:

Francouzská vláda navrhuje podřídit celou francouzsko-německou výrobu uhlí a oceli společnému Vysokému úřadu, jako organizaci otevřené účasti jiných evropských zemí.

Zavedení společné výroby uhlí a oceli bude mít za následek okamžité vytvoření společných základů pro ekonomický rozvoj, jakožto první etapu Evropské federace, a změní situaci

v oblastech, kde se odedávna vyráběly zbraně pro války, jejichž obětmi byly nejčastěji tyto oblasti samy.

Solidarita ve výrobě, k níž se takto dospěje, bude mít za důsledek, že jakákoli válka mezi Francií a Německem bude nejenom nemyslitelná, nýbrž i prakticky nemožná. Vytvoření této mocné výrobní jednotky, otevřené pro všechny země, které se na ní budou chtít podílet, schopné poskytnout všem zemím, jež bude zahrnovat, základní prvky průmyslové výroby za stejných podmínek, položí reálné základy pro jejich hospodářské sjednocení.

Tato výroba bude nabídnuta celému světu, bez rozdílu či diskriminace tak, aby se přispělo ke zvýšení životní úrovně a k pokroku, pokud jde o mírovou aktivitu. Díky větším prostředkům bude Evropa schopna pokračovat v realizaci jednoho ze svých hlavních úkolů: přispět k rozvoji afrického kontinentu.

Takto bude možno dospět jednoduše a rychle ke splnutí zájmů, jež je nepostradatelné pro vytvoření ekonomického společenství, a položí se základy pro existenci širšího a hlubšího společenství mezi zeměmi, jež dlouho rozdělovalo krvavé násilí.

Tím, že bude zavedena společná základní výroba a bude vytvořen nový Vysoký úřad, jehož rozhodnutí bude závazné pro Francii, Německo a pro další země, jež se k nim

připojí, vzejde z tohoto návrhu první konkrétní základ Evropské federace, jež je nezbytná pro udržení míru.

Aby se mohlo pokračovat v realizaci takto vytyčených cílů, je francouzská vláda připravena zahájit jednání na těchto základech:

Stanoveným úkolem Vysokého úřadu bude zajišťovat, a to v co nejkratší době: modernizaci výroby a zlepšení její kvality; dodávky, a to za stejných podmínek, uhlí a oceli na francouzský a na německý trh, jakož i na trhy členských zemí; vyrovnání pokroku při zlepšování životních podmínek pracujících v těchto průmyslových odvětvích.

Pro dosažení těchto cílů bude, vzhledem k velice rozdílným podmínkám, v nichž se v současné době nachází výroba členských zemí, třeba přijmout dočasně určitá opatření, jež by zahrnovala plán výroby a investic, zavedení mechanismů pro vyrovnání cen, vytvoření fondů na rekonverzi, jež usnadní racionalizaci výroby. Dodávky uhlí a oceli mezi členskými zeměmi budou okamžitě zbaveny veškerých cel a nebudou zatíženy diferenčními dopravními tarify. Postupně se vytvoří podmínky, které spontánně zajistí co nejracionalnější rozdělování výroby na co nejvyšší úrovni.

Na rozdíl od mezinárodního kartelu, jenž směřuje k přerozdělení a k využívání národních trhů restriktivními opatřeními a k udržování vysokého zisku, zajistí námi navrhovaná organizace fúzi trhů a rozvoj výroby.

Výše definované základní principy a záruky budou obsaženy ve smlouvě, která bude podepsána státy a projde ratifikacemi jejich parlamentů. Jednání potřebná k dohodnutí detailů budou podstoupena za přispění arbitra ustanoveného společnou dohodou. Ten bude pověřen dohledem nad tím, že dosažená ujednání odpovídají uvedeným principům,

a v případě, že jednání uvíznou na mrtvém bodě, rozhodne o tom, jaké řešení bude přijato. Společný Vysoký úřad pověřený řízením tohoto plánu bude tvořen nezávislými osobami, které budou jmenovány vládami na principu rovného zastoupení. Předseda bude vybrán společnou dohodou vlád. Rozhodnutí Úřadu budou účinná ve Francii, Německu a jiných členských zemích.

Přiměřená pravidla budou poskytovat možnost odvolání proti rozhodnutí Úřadu.

Zástupce Spojených národů bude akreditován u Úřadu a bude dvakrát ročně podávat veřejnou zprávu Spojeným národům o tom, jak nová organizace pracuje, zejména pak o tom, jak zabezpečuje své cíle.

Instituce Vysokého úřadu nebude v žádném případě předjímat pravidla vlastnictví podniků. Při výkonu svých funkcí bude společný Vysoký úřad brát v potaz pravomoci propůjčené Mezinárodnímu úřadu pro Poručí a závazky všeho druhu uvalené na Německo tak dlouho, dokud tyto budou setrvávat v platnosti.

Chronologie budování Evropy

1950

■ 9. května

V řeči inspirované Jeanem Monnetem navrhuje francouzský ministr zahraničí Robert Schuman Spolkové republice Německo a všem ostatním evropským zemím, které by se chtěly připojit, aby spojily své zásoby uhlí a oceli.

1951

■ 18. dubna

Šestka (Francie, Německo, Itálie a země Beneluxu) podepisuje Pařížskou smlouvu o založení Evropského společenství uhlí a oceli (ESUO).

1952

■ 27. května

V Paříži je podepsána smlouva o založení Evropského obranného společenství (EOS).

1954

■ 30. srpna

Francouzské Národní shromáždění odmítá ratifikovat smlouvu o založení Evropského obranného společenství (EOS).

■ 20.–23. října

V návaznosti na Londýnskou konferenci jsou podepsány Pařížské smlouvy o modifikaci Bruselského paktu, ze kterého vzniká Západoevropská unie (ZEU).

1955

■ 1. a 2. června

Ministři zahraničí šestky se sešli v italské Messině, kde rozhodli o rozšíření evropské integrace na všechna odvětví ekonomiky.

1957

■ 25. března

V Římě jsou podepsány smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství (EHS) a Evropského společenství pro

atomovou energii (EURATOM).

1958

■ 1. ledna

Římské smlouvy vstupují v platnost; v Bruselu začínají pracovat Komise EHS a Komise EURATOMu.

1960

■ 4. ledna

Z iniciativy Velké Británie je podepsána Stockholmská úmluva o založení Evropského sdružení volného obchodu (ESVO).

1962

■ 30. července

Zavádí se společná zemědělská politika.

1963

■ 14. ledna

Generál de Gaulle oznamuje na tiskové konferenci, že Francie bude vetovat přistoupení Velké Británie ke Společenství.

■ 20. července

V Yaoundé je podepsána asociační dohoda mezi Společenstvím a 18 zeměmi Afriky.

1965

■ 8. dubna

V Bruselu je podepsána smlouva o sloučení orgánů tří Společenství. Smlouva vstupuje v platnost 1. července 1967.

1966

■ 29. ledna

Členové šestky se shodli na 'lucemburském kompromisu'. Francie získává nazpět místo v Radě výměnou za zachování požadavku jednomyslnosti tam, kde jde o "vitální národní zájmy".

1968

■ 1. července

Osmnáct měsíců před původním termínem dochází ke zrušení zbývajících cel na průmys-

lové zboží v obchodě uvnitř Společenství a zavádí se společný celní sazebník.

1969

■ 1. a 2. prosince

Na haagském summitu hlavy států a vlád Společenství rozhodují o přijetí definitivních opatření pro společnou zemědělskou politiku a o vlastních zdrojích Společenství.

1970

■ 22. dubna

V Lucemburku je podepsána smlouva o postupném zavádění systému vlastních finančních zdrojů Společenství, která zároveň rozšiřuje pravomoci Evropského parlamentu v rozhodování o rozpočtových otázkách.

■ 30. června

V Lucemburku jsou zahájena jednání se čtyřmi kandidátskými zeměmi (Dánskem, Irskem, Norskem a Velkou Británií).

1972

■ 22. ledna

V Bruselu podepsána smlouva o přistoupení Dánska, Irska, Norska a Velké Británie ke Společenství.

■ 24. dubna

Ustavuje se "měnový had" - šestka se shoduje na omezení pásma kolísání směnných kursů svých měn na +/- 2.25 % od stanoveného rozpětí.

1973

■ 1. ledna

Ke Společenství se připojují Dánsko, Irsko a Velká Británie (Norsko po negativním výsledku referenda vstup odmítá).

1974

■ 9. a 10. prosince

Na pařížském summitu rozhodují hlavy států a vlád, že budou třikrát do roka zasedat jako Evropská rada. Dávají zelenou přímým volbám do Evropského parlamentu založeným

na univerzálním hlasovacím právu a shodují se na ustavení Evropského fondu regionálního rozvoje (EFRR).

1975

■ 28. února

V Lomé je podepsána první úmluva (Lomé I) mezi Společenstvím a 46 státy africké, karibské a pacifické oblasti (ACP).

■ 22. července

Je podepsána smlouva o širších rozpočtových pravomocích Evropského parlamentu a o založení Evropského účetního dvora. Smlouva vstupuje v platnost 1. června 1977.

1978

■ 6. a 7. července

Na zasedání Evropské rady v Brémách předkládají Francie a Německo plán těsnější měnové spolupráce - plán Evropského měnového systému (EMS), který má nahradit "měnového hada".

1979

■ 13. března

Začíná fungovat EMS.

■ 28. května

Je podepsána dohoda o přistoupení Řecka.

■ 7. a 10. června

Konají se první přímé volby do 410-členného Evropského parlamentu.

■ 31. října

V Lomé je podepsána druhá úmluva (Lomé II) mezi Společenstvím a 58 státy africké, karibské a pacifické oblasti (ACP).

1981

■ 1. ledna

Řecko se připojuje ke Společenství.

1984

■ 28. února

Je přijat program 'Esprit' - evropský strategický program pro výzkum a vývoj na poli

informačních technologií.

■ 14. a 17. června

Podruhé se konají přímé volby do Evropského parlamentu.

■ 8. prosince

V Togu je podepsána třetí úmluva (Lomé III) mezi desítkou členských států Společenství a nyní již 66 státy africké, karibské a pacifické oblasti (ACP).

1985

■ Leden

Jacques Delors je jmenován předsedou Komise.

■ 2.–4. prosince

Na zasedání Evropské rady v Lucemburku rozhoduje desítka členských států o novelizaci Římské smlouvy a posílení procesu evropské integrace - navrhuje se přijetí 'Jednotného evropského aktu'.

1986

■ 1. ledna

Ke Společenství přistupuje Španělsko a Portugalsko.

■ 17. a 28. února

V Lucemburku a v Haagu je podepsán Jednotný evropský akt.

1987

■ 14. dubna

O vstup do Společenství žádá Turecko.

■ 1. července

Jednotný akt vstupuje v platnost.

■ 27. října

Západoevropská unie přijímá v Haagu společnou platformu bezpečnostní politiky.

1988

■ Únor

Dochází k reformě financování EHS. Víceletý program výdajů na období 1988–92. Reforma strukturálních fondů.

1989

■ Leden

Na další čtyři roky je předsedou Komise znovu jmenován Jacques Delors.

■ 15. a 18. června

Potřetí se konají přímé volby do Evropského parlamentu.

■ 17. července

Rakousko žádá o členství ve Společenství.

■ 9. listopadu

Padá berlínská zeď.

■ 9. prosince

Na zasedání Evropské rady ve Štrasburku se rozhoduje o svolání mezivládní konference.

■ 15. prosince

Je podepsána čtvrtá úmluva z Lomé (Lomé IV) se státy africké, karibské a pacifické oblasti (ACP).

1990

■ 29. května

V Paříži je podepsána dohoda o založení Evropské banky pro obnovu a rozvoj (EBRD).

■ 19. června

Je podepsána Schengenská dohoda o zrušení hraničních kontrol.

■ 4. července

O přistoupení ke Společenství žádá Kypr.

■ 16. července

O přistoupení ke Společenství žádá Malta.

■ 3. října

Německo se znovu sjednocuje.

■ 14. prosince

V Římě jsou zahájeny dvě mezivládní konference - jedna o hospodářské a měnové unii, druhá o politické unii.

1991

■ 1. července

O přistoupení ke Společenství žádá Švédsko.

■ 21. října

Je dosaženo dohody o vytvoření Evropského hospodářského prostoru (EHP), ve kterém se Společenství propojuje se svými západoevropskými sousedy.

■ 9. a 10. prosince

Zasedání Evropské rady v Maastrichtu.

1992

■ 7. února

V Maastrichtu je podepsána smlouva O Evropské unii.

■ 18. března

O členství ve Společenství žádá Finsko.

■ 25. března

O členství ve Společenství žádá Norsko.

■ 2. května

V Portu je podepsána dohoda o Evropském hospodářském prostoru.

■ 2. června

Dánové v referendu odmítají Maastrichtskou smlouvu.

■ 20. června

V Irsku se koná referendum, které schvaluje Maastrichtskou smlouvu.

■ 20. září

Ve Francii se koná referendum, které schvaluje Maastrichtskou smlouvu.

■ 11. a 12. prosince

Zasedání Evropské rady v Edinburghu.

1993

■ 1. ledna

Zavedení jednotného vnitřního trhu.

■ 18. května

V druhém referendu Dánové přijímají Maastrichtskou smlouvu.

■ 1. listopadu

Maastrichtská smlouva vstupuje v platnost.

1994

■ 1. dubna

O vstup do Evropské unie žádá Maďarsko.

■ 8. dubna

O vstup do Evropské unie žádá Polsko.

■ 15. dubna

V Marrákeši je podepsán závěrečný akt uruguayského kola jednání GATT.

■ 9. a 12. června

Konají se čtvrté přímé volby do Evropského parlamentu. Rakušané v referendu schvalují smlouvu o přistoupení.

■ 24. a 25. června

Zasedání Evropské rady na Korfu. Smlouvy o přistoupení podepisují Rakousko, Finsko, Norsko a Švédsko.

■ 16. října

Smlouvu o přistoupení schvalují v referendu Finové.

■ 13. listopadu

Smlouvu o přistoupení schvalují v referendu Švédové.

■ 27. a 28. listopadu

Smlouvu o přistoupení v referendu Norové odmítají.

■ 9. prosince

Zasedání Evropské rady v Essenu.

1995

■ 1. ledna

K Unii se připojují Rakousko, Finsko a Švédsko.

■ 23. ledna

Začíná pracovat nová Evropská komise vedená předsedou Jacquesem Santerem (1995–2000).

■ 26. března

Schengenská dohoda vstupuje v platnost.

■ 2. června

Poprvé zasedá reflexní skupina pro novou mezivládní konferenci, která má rozhodnout o revizi smluv.

■ 12. června

Asociační dohody s Estonskem, Lotyšskem a Litvou.

■ 22. června

O vstup do Společenství žádá Rumunsko.

■ 26. a 27. června

Evropská rada zasedá v Cannes. Reflexní skupina dostává pokyn k přípravám na mezivládní konferenci.

■ 27. června

O vstup do Unie žádá Slovensko.

■ 27. října

O vstup do Unie žádá Lotyšsko.

■ 24. listopadu

O vstup do Unie žádá Estonsko.

■ 27. a 28. listopadu

Evropsko-středozevní konference v Barceloně.

■ 8. prosince

O vstup do Unie žádá Litva.

■ 14. prosince

O vstup do Unie žádá Bulharsko.

■ 15. a 16. prosince

Zasedání Evropské rady v Madridu.

1996

■ 16. ledna

O vstup do Unie žádá Slovinsko.

■ 17. ledna

O vstup do Unie žádá Česká republika.

■ 29. března

Na zasedání Evropské rady v Turínu je zahájena mezivládní konference.

■ 21. a 22. června

Zasedání Evropské rady ve Florencii.

■ 13. a 14. prosince

Zasedání Evropské rady v Dublinu.

1997

■ 17. února

Jacques Santer intervenuje u Evropského parlamentu ve věci boviní spongiformní encefalitidy (BSE).

■ 16. a 17. června

Zasedání Evropské rady v Amsterdamu.

■ 16. července

Evropskému parlamentu je předložen dokument Agenda 2000.

■ 2. října

V Amsterdamu je podepsána 'konsolidovaná' smlouva.

■ 20. a 21. listopadu

Summit v Lucemburku jedná o pracovních příležitostech.

■ 12. a 13. prosince

Zasedání Evropské rady v Lucemburku.

1998

■ 1. ledna

Začíná britské předsednictví v Radě EU.

■ 30. března

Je zahájen proces jednání o členství v Evropské unii s deseti kandidátskými státy střední a východní Evropy a s Kyprem. Následují dvoustranné mezivládní konference, s Kyprem, Maďarskem, Polskem, Estonskem, Českou republikou a Slovinskem.

■ 31. března

Schengen: zrušení kontroly osob na hranicích Itálie.

■ 1.–3. května

Rada ministrů financí a Evropská rada rozhodly, že členské státy jsou připraveny vstoupit do třetí fáze EMU.

■ 15. a 16. června

Zasedání Evropské rady v Cardiffu.

■ 1. července

Začíná rakouské předsednictví v Radě EU.

1999

■ 1. ledna

Jedenáct států Evropské unie vstupuje do třetí fáze EMU a přijímá měnu euro. Začíná německé předsednictví v Radě EU.

■ 25. března

Evropská rada zasedá v Berlíně - dohoda o Agendě 2000 a obnově finanční perspektivy.

■ 1. května

V platnost vstupuje Amsterodamská smlouva.

■ 3. a 4. června

Zasedání Evropské rady v Kolíně nad Rýnem.

■ 8.–13. června

Páté přímé volby do Evropského parlamentu.

■ 1. července

Začíná období finského předsednictví v Radě EU.

■ 15. září

Evropský parlament potvrzuje ve funkci Evropskou komisi v čele s předsedou Romanem Prodim.

■ 10. a 11. prosince

Zasedání Evropské rady v Helsinkách. Rozhodnuto zahájit jednání o vstupu do Evropské unie s Rumunskem, Bulharskem, Slovenskem, Lotyšskem, Litvou a Maltou. Turecku byl přiznán statut kandidátské země. Evropská rada schvaluje záměr svolat další mezivládní konferenci o revizi smluv v únoru 2000.

2000

■ 1. ledna

Začíná portugalské předsednictví v Radě EU.

■ 15. ledna

V Bruselu zahájena jednání o vstupu do Evropské unie s Rumunskem, Bulharskem, Slovenskem, Lotyšskem, Litvou a Maltou.

■ 14. února

V Bruselu zahájena mezivládní konference o revizi smluv.

■ 23. - 24. března

Zasedání Evropské rady v Lisabonu.

■ 19. - 20. června

Zasedání Evropské rady v Santa Maria da Feira. Schválen vstup Řecka jako dvanáctého člena eurozóny.

■ 1. července

Začíná francouzské předsednictví v Radě EU.

■ 28. září

Dánské obyvatelstvo v referendu odmítá zavedení eura.

■ 7. - 9. prosince

Zasedání Evropské rady v Nice. Vyhlášení Charty základních práv občanů EU. Dohoda o Smlouvě z Nice jako výsledek mezivládní konference (podepsána 26. února 2001).

2001

■ 1. ledna

Začíná švédské předsednictví v Radě EU. Řecko se stává dvanáctou zemí eurozóny.

■ 26. února

Podpis Smlouvy z Nice. Zahájen ratifikační proces v jednotlivých členských zemích.

■ 23. - 24. března

Zasedání Evropské rady ve Stockholmu.

■ 1. července

Začíná belgické předsednictví v Radě EU.

2002

■ 1. ledna

Do oběhu vstupují mince a bankovky euro. Začíná španělské předsednictví v Radě EU.

■ 1. července

Z oběhu jsou staženy mince a bankovky národních měn.

Začíná dánské předsednictví v Radě EU.

Informační centrum Evropské unie

při Delegaci Evropské komise v České republice

Publikace a brožury:

Evropská unie - co je tam pro mne?
 Finanční zdroje Evropské unie pro Českou republiku
 Jak funguje Evropská unie
 Zdroje informací o EU v České republice
 Team Europe - informační leták
 Glosář - instituce, politiky a rozšiřování Evropské unie
 ABC komunitárního práva
 Jak se ucházet o finanční prostředky z fondů EU? *(vyjde v létě 2001)*
 Od ECU k euru - informační leták
 Evropa a regiony *(vyjde v létě 2001)*
 Instituce EU *(vyjde v létě 2001)*

Informační listy:

(aktuální verze ke stažení najdete na <http://www.evropska-unie.cz>)

Co je to Pravidelná zpráva
 Delegace Evropské komise v České republice
 Evropská unie a jihovýchodní Evropa
 Vztahy Evropské unie a České republiky
 Evropská komise
 Evropský parlament
 Historický vývoj EU
 Program Culture 2000
 Program ISPA
 Program Phare
 Program Raphael
 Rozšiřování Evropské unie
 Program SAPARD
 Společná zemědělská politika Evropské unie
 Švédsko - předsednická země
 "Pilíře Evropské unie"
 Když se řekne Brusel
 Mezivládní konference o institucionální reformě

Evropská komise

Nová idea pro Evropu

Schumanova deklarace
Druhé vydání, první české

Pascal Fontaine

Řada: Evropské dokumenty

Praha: Informační centrum Evropské unie při Delegaci Evropské komise v České republice
2001 – 32 s. – 14,8 x 21 cm

ISBN 80-238-7069-6

Informační centrum Evropské unie
při Delegaci Evropské komise v České republice

Rytířská 31, Praha 1
Tel.: (02) 216 10 142
Fax: (02) 216 10 144
E-mail: info@iceu.cz
<http://www.evropska-unie.cz>

ISBN 80-238-7069-6